

**RADA
EVROPSKÉ UNIE**

**Brusel 21. února 2013 (26.02)
(OR. en)**

6380/13

**SOC 99
ECOFIN 110**

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel: Jordi AYET PUIGARNAU, ředitel,
za generální tajemnici Evropské komise

Datum přijetí: 21. února 2013

Příjemce: Uwe CORSEPIUS, generální tajemník Rady Evropské unie

Č. dok. Komise: COM(2013) 83 final

Předmět: Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému
a sociálnímu výboru a Výboru regionů
Za sociální investice pro růst a soudržnost – včetně provádění Evropského
sociálního fondu v období 2014–2020

Delegace naleznou v příloze dokument Komise COM(2013) 83 final.

Příloha: COM(2013) 83 final

V Bruselu dne 20.2.2013
COM(2013) 83 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**Za sociální investice pro růst a soudržnost – včetně provádění Evropského sociálního
fondu v období 2014–2020**

{SWD(2013) 38 final}

{SWD(2013) 39 final}

{SWD(2013) 40 final}

{SWD(2013) 41 final}

{SWD(2013) 42 final}

{SWD(2013) 43 final}

{SWD(2013) 44 final}

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Za sociální investice pro růst a soudržnost – včetně provádění Evropského sociálního fondu v období 2014–2020

ÚVOD

Strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění¹ stanoví cíle vymanit alespoň 20 milionů lidí z chudoby a sociálního vyloučení a zvýšit zaměstnanost u osob ve věku 20 až 64 let na 75 %. Úsilí při dosahování těchto cílů podporují stěžejní iniciativy strategie Evropa 2020, včetně *Evropské platformy proti chudobě a sociálnímu vyloučení* a *Agendy pro nové dovednosti a pracovní místa*. Evropský semestr poskytuje rámec pro řízení a sledování hospodářských a sociálních reforem jednotlivých členských států. Otevřenou metodou koordinace v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování se přispělo k řízení strukturálních reforem členských států v těchto oblastech. Podpora hospodářské, sociální a územní soudržnosti a boj proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci jsou základními cíli Evropské unie stanovenými ve Smlouvě². Listina základních práv Evropské unie stanoví, že by orgány EU a členské státy při provádění právních předpisů EU měly respektovat osobní, občanská, politická, ekonomická a sociální práva.

José Manuel Barroso, předseda Evropské komise, ve svém projevu o stavu Unie v roce 2012 zdůraznil: „Právě ty evropské země, které mají nejúčinnější systémy sociální ochrany a nejrozvinutější sociální partnerství, patří k nejúspěšnějším a nejkonkurenceschopnějším ekonomikám na světě.“

Avšak problémy spjaté s krizí vedly v mnoha zemích k narůstajícímu ohrožení chudobou a sociálním vyloučením i vyloučením z trhu práce³. To nejenže ohrožuje vyhlídky na dosažení cílů strategie Evropa 2020 a posílení konkurenceschopnosti Evropy v globalizovaném světě, ale také to přináší rozsáhlé negativní sociální a ekonomické důsledky, neboť sociální a ekonomické náklady nezaměstnanosti, chudoby a sociálního vyloučení nesou nejen jednotlivci, ale i společnost jako celek⁴.

Ke zlepšení sociálních výsledků přispěly systémy sociálního zabezpečení, ty ale musí nyní čelit důsledkům demografických změn a finanční a hospodářské krize. Výsledný tlak na veřejné rozpočty a nebezpečí strukturálních nedostatků na trzích práce budoucnosti zvyšují palčivost potřeby modernizovat sociální politiky s cílem optimalizovat jejich efektivnost a účelnost i způsob, jakým jsou financovány. Je nezbytné zajistit co nejlepší využívání stávajících zdrojů a zamezit možným trvalým negativním dopadům krize, a to jak v zemích s vážnými rozpočtovými omezeními, tak v členských státech, které mají více fiskálního

¹ Sdělení Komise – Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, KOM (2010) 2020 ze dne 3. března 2010; závěry Evropské rady ze dne 17. června 2010.

² Článek 3 Smlouvy o Evropské unii.

³ Počet lidí vystavených riziku chudoby a sociálního vyloučení se od roku 2008 zvýšil v 18 z 26 členských států, pro něž jsou v roce 2011 k dispozici údaje (Eurostat).

⁴ Viz pracovní dokument útvarů Komise: „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy“, SWD(2013)38.

prostoru. Budoucí hospodářský růst a konkurenceschopnost vyžadují investice do lidského kapitálu, které položí základ pro produktivitu a inovace⁵.

Sociální systémy splňují tři funkce: sociální investice, sociální ochranu a stabilizaci ekonomiky. Sociální investice zahrnují posílení současných a budoucích schopností občanů. Jinými slovy, opatření sociální politiky nemají pouze okamžité účinky, ale také trvalé dopady, a to díky tomu, že přinášejí dlouhodobé výhody v hospodářské a sociální oblasti, zejména pokud jde o vyhlídky na zaměstnání nebo pracovní příjmy. Sociální investice pomáhají lidem „připravit se“ na rizika, namísto toho, aby jen „napravovaly“ vzniklé škody. Modernizace sociálních politik vyžaduje systematickou orientaci na výsledky *ex ante* při rozhodování o financování a systematický přístup k úloze, jako sociální politiky hrají v různých etapách lidského života: od vzdělávání přes práci/nezaměstnanost až k nemoci a stáří.

Sociální politiky mají často dvě nebo dokonce všechny tři výše uvedené funkce, a ty se mohou vzájemně posilovat. Ochranná funkce obvykle během nepříznivých období umožňuje zachovat předchozí investice do lidského kapitálu. Bylo by proto zavádějící vyčleňovat jednotlivé části rozpočtu na specifické funkce. Investiční rozměr konkrétních výdajů na danou politiku do velké míry závisí na její koncepci (podmíněnost, trvání atd.), na specifických vnitrostátních souvislostech (komplementárnost s jinými politikami) a časových okolnostech (hospodářský cyklus, vývoj růstu). Kupříkladu péče o děti má ochrannou úlohu, ale zároveň, je-li dobře koncipována, má i významný investiční rozměr, tj. podporuje rozvoj dovedností a začlenění jedince do společnosti. Švédsko vykazuje jednu z nejvyšších měr zaměstnanosti u žen v Evropě, a to díky politikám zaměstnanosti, které vycházejí vstříc rodině, velkorysé rodičovské dovolené a investicím do všeobecně přístupné péče o děti.

Dobře koncipované systémy sociálního zabezpečení, které spojují výrazný sociálně-investiční rozměr s oběma dalšími funkcemi, ochrannou a stabilizační, zvyšují efektivnost a účelnost sociálních politik a zároveň zajišťují trvalou podporu spravedlivější a inkluzivnější společnosti. Při modernizaci sociálních politik je zejména nezbytné, aby se přisoudila významnější úloha aktivačním opatřením. To lidem umožní, aby co nejvíce využívali vlastní schopnosti a aktivně se podíleli na fungování společnosti a hospodářství. Systémy podpory by měly zahrnovat strategii ukončení, takže by v zásadě měly mít dočasný charakter. Součástí toho je i podmíněnost, která se týká adekvátního a specifického cíle (např. účasti na odborné přípravě). Podpora by měla být lépe zaměřena na lidi v nouzi a měla by být dostupná právě tehdy, když ji ti lidé potřebují. Individualizované a integrované služby a dávky (např. poskytované prostřednictvím jednoho kontaktního místa) mohou účinnost sociálních politik ještě posílit. Zjednodušení postupů zase může lidem v nouzi usnadnit přístup k dávkám a službám a zároveň zajistit, aby nedocházelo k překrývání systémů podpory a nákladů.

Toto sdělení doprovází doporučení Komise „Investice do dětí: východisko z bludného kruhu znevýhodnění“ a řada pracovních dokumentů útvarů Komise. Společně tvoří tzv. „balíček týkající se sociálních investic“. Ten představuje politický rámec pro to, aby se v případě potřeby politiky členských států přeorientovaly na celoživotní sociální investice s cílem zajistit přiměřenost a udržitelnost rozpočtů určených na sociální politiky, jakož i na veřejnou správu a soukromý sektor jakožto celek, což zdůraznil i Evropský parlament ve svém usnesení týkajícím se „paktu o sociálních investicích“⁶. To je v souladu s výzvou v rámci roční analýzy růstu, podle níž mají členské státy „investovat do růstu podporujícího vytváření

⁵ Jak zdůraznilo sdělení Komise, Silnější evropský průmysl pro růst a hospodářskou obnovu, COM(2012) 582 ze dne 10. října 2012.

⁶ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. listopadu 2012 „Pakt o sociálních investicích – reakce na krizi“.

pracovních míst a začleňování“, a s požadavkem, aby se pokračovalo v modernizaci systémů sociální ochrany v zájmu zajištění jejich účinnosti, přiměřenosti a udržitelnosti. Balíček obsahuje pokyny s cílem pomoci dosáhnout cílů strategie Evropa 2020 tak, že vytvoří vazbu mezi sociálními politikami, reformami doporučenými v rámci evropského semestru pro dosažení cílů strategie Evropa 2020 a příslušnými fondy EU. To rovněž vyžaduje lepší měření chudoby a aktuálnější statistiky monitorující vývojové tendence a výsledky v celé EU⁷.

Balíček je plně komplementární k balíčku týkajícímu se zaměstnanosti⁸, ve kterém se stanoví způsob, jak znovu dosáhnout obnovy vedoucí k růstu pracovních míst, k bílé knize o důchodech⁹, která prezentuje strategii pro zajištění přiměřených, udržitelných a spolehlivých důchodů, a k balíčku týkajícímu se zaměstnanosti mládeže¹⁰, který se výslovně zabývá situací mladých lidí. Vychází rovněž z regulačního rámce navrženého pro provádění politiky soudržnosti v příštím finančním období 2014–2020, a to zejména pokud jde o rozsah působnosti Evropského sociálního fondu (ESF) a návrh vyčlenit nejméně 20 % z ESF v každém členském státě na podporu sociálního začlenění a boj proti chudobě.

1. ÚKOLY

Demografické změny

Od roku 2013 bude počet lidí v produktivním věku poprvé klesat, zatímco podíl starších lidí rychle poroste. V současnosti připadají na jednu osobu ve věku nad 65 let čtyři lidé v produktivním věku a podle odhadů má tento podíl do roku 2040 klesnout na polovinu.

Mezi zeměmi, regiony a sektory panují rozdíly. Celkově EU za poslední roky zaznamenala mírný nárůst počtu obyvatel, ale v řadě členských států (výhradně ve východní části EU) se počet obyvatel v posledním desetiletí neustále snižuje. Některé znevýhodněné regiony, v nichž se rozrůstají marginalizované komunity, čelí specifickým problémům.

Dostupnost a udržitelnost veřejných rozpočtů na sociální politiky ohrožuje faktor stárnutí, zvyšující se podíl ekonomicky závislých starších osob a zmenšující se podíl obyvatel v produktivním věku¹¹. Hospodářská krize zvýšila nezaměstnanost, snížila daňové příjmy a zvýšila počet lidí, kteří potřebují dávky, což ještě více ohrožuje udržitelnost systémů sociální ochrany.

Zatímco demografické problémy zasahují všechny členské státy, existují v rámci EU velké rozdíly, pokud jde o střední délku života prožitou ve zdraví a naději dožití. Důvodem je několik faktorů, které mají vliv na zdraví, včetně rozdílných životních a pracovních podmínek a životního stylu. Rozhodují zde i rozdíly v dostupnosti a kvalitě zdravotní péče.

Prostor pro zefektivnění sociálních politik

Úkoly, před které nás staví demografické změny, se ztížily hospodářskou krizí, která vyvíjí tlak na rozpočty členských států, a to v době, kdy je zapotřebí napřít zvýšené úsilí k dosažení

⁷ Viz pracovní dokument útvarů Komise: „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy“, SWD(2013)38.

⁸ Sdělení Komise, Na cestě k hospodářské obnově vedoucí k intenzivnímu růstu pracovních míst, COM(2012) 173, 18. dubna 2012.

⁹ Bílá kniha Komise, Agenda pro přiměřené, udržitelné a spolehlivé důchody, COM(2012), 55, 16. února 2012.

¹⁰ Sdělení Komise, Zapojení mladých lidí do zaměstnání, COM(2012) 727, 5. prosince 2012.

¹¹ Pro podrobné posouzení rozpočtových důsledků stárnutí obyvatelstva viz 2012 Aging Report (zpráva o stárnutí populace z roku 2012) na: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-2_en.pdf

cílů strategie Evropa 2020.

Veřejné výdaje určené na sociální politiku, které do velké míry pokrývají důchody a zdravotní péči, dosahují v průměru v EU přibližně 29,5 % HDP, a proto jsou v souvislosti s úsilím o fiskální konsolidaci podrobně sledovány. Je zapotřebí řada reforem, které se zaměří na zvyšování efektivnosti, a také je třeba dbát na to, aby takové reformy byly správně koncipované, protože jinak by mohly mít na úroveň chudoby, zdraví obyvatelstva a sociální soudržnost spíše negativní dopad.

Má-li se zajistit udržitelnost a přiměřenost rozpočtů na sociálních politikách, je zapotřebí, aby členské státy našly způsob, jak zvýšit jejich efektivnost a včasnost a současně zohlednit klíčové demografické a společenské změny¹². Kvůli množství dávek, úřadů a podmínek pro vznik nároku se v některých případech zvyšují administrativní náklady a osoby, které jsou nejvíce v nouzi, nemohou dostatečně využívat svých práv. Ke zbytečným výdajům vede i nedostatečné monitorování. Některé peněžité dávky a sociální služby jsou rovněž špatně zacílené a nedostanou se k lidem, kteří pomoc potřebují¹³.

Členské státy s podobnou úrovní výdajů na sociální politiky dosahují v oblasti chudoby, zaměstnanosti a zdraví rozdílných výsledků. Z toho vyplývá, že existují možnosti jak zlepšit způsob využívání prostředků¹⁴.

V roční analýze růstu, která v roce 2013 zahájila evropský semestr, se uvádí, že probíhající proces restrukturalizace našich hospodářství sice narušuje rovnováhu a je z politického i sociálního hlediska náročný, ale je zapotřebí položit základy pro růst a konkurenceschopnost inteligentní, udržitelné a inkluzivní povahy. V roční analýze růstu se také zdůrazňuje potřeba reformovat systémy zdravotní péče, a to s dvojitým cílem – zajistit přístup ke kvalitní zdravotní péči a efektivněji využívat veřejné prostředky. Potřeba posílit reformy byla zohledněna již v roce 2012 v konkrétních doporučeních pro jednotlivé země, kde se volalo po prodloužení pracovního života a zvýšení pobídek k práci, zajištění lepších (pracovních) příležitostí pro ženy a mladé lidi, zefektivnění sociálních transferů a systémů podpory a zajištění přístupu ke kvalitním službám.

Prostředky ze soukromého a třetího sektoru jako doplněk veřejného úsilí

Zdroje na sociální politiky se neomezují na prostředky z veřejného sektoru. Nezanedbatelná část pochází od jednotlivců a rodin. Sociální služby kromě toho také v podstatné míře zajišťují neziskové organizace: od přístřeší pro bezdomovce až po podporu pro starší občany a osoby s postižením a poradenská střediska pro sociální dávky obecně. Doplnkem úsilí v rámci veřejného sektoru mohou být sociální podniky¹⁵, které mohou razit cestu rozvoji nových trhů. Potřebují ovšem větší podporu, než jaké se jim dostává nyní¹⁶. Ziskové části soukromého

¹² Viz pracovní dokument útvarů Komise: „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy“, SWD(2013)38.

¹³ Viz pracovní dokument útvarů Komise – „Report on Follow-up on the Implementation by the Member States of the 2008 European Commission Recommendation on Active Inclusion of People Excluded from the Labour Market – Towards a social investment approach“ SWD(2013)39.

¹⁴ Viz pracovní dokument útvarů Komise: „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy“, SWD(2013)38.

¹⁵ Sociální ekonomikou, také známou jako „třetí sektor“, se rozumí nevládní aktéři, jako jsou komunitní organizace, dobrovolné organizace a sociální podniky, které provozují činnosti pro sociální prospěch. Sociální podniky jsou podniky s primárně sociálními cíli, kde se přebytky zpravidla znovu investují do podniků nebo do komunity, spíše než do maximalizace zisku pro vlastníky a zúčastněné strany.

¹⁶ Jak se zdůrazňuje i ve sdělení Komise Iniciativa pro sociální podnikání – Vytvářet příznivé prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací, KOM(2011)682 ze dne 25. října 2011.

sektoru by potřebovaly více podnětů, aby využívaly potenciál sociálních investic například prostřednictvím zdravého a bezpečného sociálního a pracovního prostředí. Řeč je o opatřeních, která přesahují sociální odpovědnost podniků a zahrnují například odbornou přípravu v rámci zaměstnání, poskytování služeb péče o děti uvnitř firem, podporu zdraví a snadno dostupná pracoviště, která budou vstřícná vůči rodině.

V sociální oblasti členské státy dále nedostatečně využívají inovativnější přístupy k financování, k nimž patří například využívání účasti soukromého sektoru a nástrojů finančního inženýrství, jako jsou mikrofinance, záruky na úrovni politik a sociálně-investiční dluhopisy¹⁷, které by měly vést k rozpočtovým úsporám.

Potřeba celoživotně investovat do lidského kapitálu a zajistit přiměřené životní podmínky

Má-li dojít k uskutečnění cílů strategie Evropa 2020, je zapotřebí přijmout nápravné opatření s co nejširším dosahem a zajistit řešení problémů vyvstávajících v různých etapách lidského života.

Osoby, které jako děti vyrůstají v chudobě, obvykle zůstanou v chudobě po celý svůj život. Výrazné znevýhodnění dětí v oblasti vzdělávání¹⁸ a zdraví např. často poznamenává jedince po celý život. Proto je důležité věnovat pozornost determinantům zdraví po dobu celého života. Slabé školní výsledky se přímo promítají do omezených budoucích pracovních příležitostí a nízkých příjmů. Kupříkladu konkrétně romské děti jsou vystaveny riziku sociální a hospodářské marginalizace a diskriminace. Pouze polovina romských dětí má přístup k předškolnímu vzdělávání a péči (přibližně polovina průměru EU) a v řadě členských států ani 10 % z nich nedokončí střední školu, což u nich vede k nízké míře zaměstnanosti. V České republice pouze dva z deseti Romů z marginalizovaných lokalit absolvují formální odbornou přípravu nebo středoškolské vzdělávání, které předurčují jejich profesní postup¹⁹.

Do lidského kapitálu je zapotřebí investovat od útlého věku po celý život. Míra nezaměstnanosti mladých v současnosti dosahuje 23,4 % a neustále se zvyšuje. Navíc se nedosahuje dostatečných výsledků při snižování počtu případů předčasného ukončení školní docházky a neukončení vysokoškolského vzdělávání. Znepokojující je i to, jak vysoký podíl mladých lidí není ve vzdělávání, v zaměstnání nebo v profesní přípravě – 12,9% mladých Evropanů (15–24 let) neboli celkově 7,5 milionu osob v roce 2011. V důsledku toho jsou mladí lidé v některých členských státech relativně více vystaveni riziku chudoby než starší osoby. Takové riziko a nedostatek zaměstnání představují také vážný problém v řadě venkovských oblastí EU, kde mladí lidé při vstupu na trh práce a hledání zaměstnání narážejí na více překážek než jejich vrstevníci žijící v městských oblastech a velkoměstech²⁰.

Pracující v hlavním produktivním věku a starší pracovníci pociťují dopad rychlého nárůstu dlouhodobé nezaměstnanosti. Čelí tak riziku chudoby a je ohrožena jejich zaměstnatelnost, stabilita jejich rodin a jejich duševní a fyzické zdraví.

¹⁷ Dluhopisy se sociálním dopadem soukromý sektor poskytuje finanční prostředky poskytovateli sociálních služeb k realizaci určitého sociálního programu výměnou za příslib („dluhopis“), na základě kterého se veřejný sektor zavazuje uhradit počáteční investici a – pokud program dosáhne dohodnuté sociální výsledky – i případné úroky.

¹⁸ Například omezený přístup k vysoce kvalitnímu vzdělání, omezený přístup k další podpoře učení, nedostatek rodičovské podpory nebo přístupu k dalším příležitostem (neformálního) vzdělávání atd.

¹⁹ Světová banka, Oddělení lidského rozvoje pro Evropu a Střední Asii: „Europe and Central Asia Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, Czech Republic, Romania and Serbia Policy Note“, (30. září 2010).

²⁰ Viz pracovní dokument útvarů Komise SWD(2012)44 final ze dne 7.3.2012.

Kromě mladých lidí, (starších) žen, nezaměstnaných a osob se zdravotním postižením čelí nesnázím také v Evropě žijící migranti. Projevuje se u nich velmi vysoká úroveň nezaměstnanosti (19,6 % v roce 2011, zatímco průměrná hodnota byla 9,7 %). Míra zaměstnanosti u lidí se zdravotním postižením je přibližně o 25 % nižší než v případě osob bez zdravotního postižení. Navíc je v celé EU průměrně o 10 procentních bodů vyšší ohrožení chudobou a sociálním vyloučením u lidí ve věku od 25–54 let narozených v zahraničí²¹. Výrazný je také rozdíl v ohrožení chudobou po sociálních transferech mezi migranty a občany EU: 8 procentních bodů²². Děti z rodin migrantů jsou více vystaveny riziku předčasného ukončení školní docházky.

Trhy práce navíc zatím nejsou inkluzivní. V některých zemích se jen velmi pomalu zvyšuje tempo, jakým ženy a osoby s přistěhovaleckým původem vstupují na trh práce, a průměrný počet odpracovaných hodin u nich zůstává nízký. Segmentace a polarizace trhu práce dala v řadě zemí vzniknout výrazným tržním nerovnostem a systémy daní a dávek mohou odrazovat od práce zejména osoby s nízkými příjmy a druhé výdělečně činné osoby. Praktiky předčasného odchodu do důchodu a rozdíly mezi skutečným a zákonným věkem odchodu do důchodu snižují ekonomickou aktivitu.

Mnoha lidem jejich stávající zaměstnání nestačí k tomu, aby se jejich rodiny vymanily z chudoby. Chudí pracující představují třetinu dospělých osob v produktivním věku ohrožených chudobou²³.

Navzdory snahám modernizovat systémy sociální péče jsou výsledky v této oblasti napříč EU nejednotné a v řadě členských států sociální politiky často nedokážou zabránit tomu, aby části obyvatelstva neupadly do chudoby a sociálního vyloučení a/nebo se nestaly dlouhodobě nezaměstnanými. Úroveň chudoby by v případě absence sociální ochrany mohla být až dvojnásobná; stále více lidí však buď pobírá dávky, které nejsou přiměřené, nebo nepobírá dávky vůbec. Na stále větší počet domácností doléhá finanční tíseň²⁴.

Nerovnosti v disponibilních příjmech se v některých zemích prohloubily a zároveň neúměrně poklesla absolutní životní úroveň mnoha osob, které se již ocitly ve zranitelné situaci. To je v rozporu se sociálními právy občanů na důstojný život²⁵. Podle odhadu na rok 2009²⁶ se například může v EU v kteroukoli noc vyskytovat až 410 000 osob bez přístřeší. Tento počet v mnoha členských státech narůstá a ještě více lidem bezprostředně hrozí vystěhování²⁷.

Řešení problému rovnosti žen a mužů

Je třeba systematictěji řešit konkrétní problémy spojené s pokračujícím znevýhodňováním na základě pohlaví²⁸. Celkově v EU žije v chudobě o 12 milionů více žen než mužů. Kromě toho ženy mají nižší mzdy, často se v nižší míře zapojují do pracovního života a pracují méně hodin, což je částečně kvůli neplaceným činnostem v domácnosti, péči o děti a dlouhodobé péči. Vyplývá to konkrétně z těchto statistik:

²¹ Zdroj: Eurostat, EU-SILC 2008.

²² Zdroj: Eurostat, EU-SILC 2008.

²³ Čtvrtletní zpravodaj o zaměstnanosti a sociální situaci, prosinec 2012.

²⁴ Finanční tíseň se rozumí situaci, kdy domácnosti musí využívat úspor nebo se zadlužit k pokrytí stávajících výdajů.

²⁵ Viz také Listina základních práv Evropské unie, která v kapitole III o rovnosti stanoví práva dítěte (článek 24) a starších osob (článek 25) a pojednává též o rovnosti žen a mužů (článek 23) a začlenění osob se zdravotním postižením (článek 26).

²⁶ Podle definice ETHOS: <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/EN.pdf>

²⁷ „A social inclusion roadmap for Europe 2020“, H. Frazer, E. Marlier, I. Nicaise, 2010.

²⁸ Viz pracovní dokument útvarů Komise: „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy“, SWD(2013)38.

- míra ekonomické aktivity u žen je stále o 16,4 % nižší než u mužů, v čemž se odráží přetrvávající rozdělení povinností spojených s péčí a s údržbou domácnosti mezi muži a ženami (64,9 % oproti 77,6 % ve věkové skupině od 15–64 let v roce 2011);
- vyšší podíl žen pracujících na částečný úvazek – proto ženy odpracují týdně v průměru o 17 % méně hodin (33,7 hodiny oproti 40,6 hodiny v roce 2011);
- rozdíly v odměňování žen a mužů ve výši 16,2 % (2010, průměrný hodinový výdělek), které částečně souvisejí s tím, že ženy vydělávají méně za práci stejné hodnoty, a částečně s vysokým zastoupením žen v hůře placených zaměstnáních.

Vzhledem k těmto skutečnostem lze odhadnout, že ženy v průměru celkově vydělávají o více než 40 % méně než muži²⁹. Pokud problém rovnosti žen a mužů přetrvává po celou dobu života jednotlivce a jeho negativní účinky se kumulují v čase, je výsledkem kupříkladu pokles HDP, nižší příspěvky na sociální zabezpečení a vyšší míra chudoby u starších žen, přičemž chudobou je ohroženo 18 % žen od věku 65 let oproti 13 % mužů. Tyto nerovnosti mezi pohlavími se ještě prohlubují, pochází-li daná osoba ze znevýhodněného prostředí nebo patří-li k etnické menšině.

2. ČEHO JE ZAPOTŘEBÍ? DŮRAZ NA JEDNODUCHÉ, CÍLENÉ A PODMÍNĚNÉ INVESTICE V SOCIÁLNÍ OBLASTI

Všechny členské státy se i přes velké rozdíly, které mezi nimi existují, potýkají se strukturálními, sociálními a demografickými problémy. Ty, které k modelu růstu zahrnujícímu přístup založený na sociálních investicích v rámci svých sociálních politik přešly brzy, systematicky a před začátkem krize, vykazují inkluzivnější růst než ostatní³⁰. Modernizace sociálních politik je záležitostí společného zájmu na úrovni EU, a to do té míry, že neúčinné sociální politiky v jedné zemi mohou mít dopad na další země, zejména v rámci eurozóny. Nedostatečné investice v oblasti sociální politiky, které by podporovaly rozvoj lidského kapitálu, např. pokud jde o předškolní vzdělávání a péči, se projevují v nižších úrovních vzdělání a celkově nižším rozvoji dovedností v některých členských státech³¹. Částečně se tím vysvětlují rozdíly v konkurenceschopnosti mezi jednotlivými členskými státy a současná nerovnováha, kterou pozorujeme v HMU, neboť nedostatečné vzdělání a dovednosti mají za následek méně kvalitní a produktivní pracovní sílu. V členských státech s omezenou hospodářskou konkurenceschopností může docházet k tomu, že vysoce kvalifikovaní pracovníci opouštějí zemi původu a hledají práci jinde, čímž se produktivní potenciál dále snižuje.

V konfrontaci se strukturálními dlouhodobými problémy se členské státy musí přizpůsobit tak, aby zajistily přiměřenost a udržitelnost svých sociálních modelů a jejich přínos ke stabilizaci ekonomiky. Jestliže osoba v daném okamžiku nemůže najít práci, měl by se položit důraz na zlepšování schopností s výhledem na návrat na trh práce. Toho je zapotřebí dosáhnout cíleným a co nejhospodárnějším přístupem zaměřeným na potřeby jedince.

Má-li se jedincům umožnit, aby plně rozvinuli svůj potenciál k účasti na sociálním a hospodářském životě ve společnosti, je vhodné je podporovat v kritických okamžicích během

²⁹ Na základě výpočtů Komise.

³⁰ Viz pracovní dokument útvarů Komise: „Evidence on Demography and Social Trends – Social Policies' Contribution to Inclusion, Employment and the Economy“, SWD(2013)38.

³¹ Viz zpráva OECD (2012) Starting Strong III: „A quality toolbox for Early Childhood Education and Care“, OECD, Paříž, která ukazuje, jak politiky v oblasti předškolního vzdělávání ovlivnily výsledky průzkumu PISA (2009) a jaké rozdíly panují mezi členskými státy, pokud jde o investice do těchto politik.

celého jejich života, počínaje investicemi do dětí a mládeže. Sociální inovace musí tvořit nedílnou součást nezbytných změn prostřednictvím prověřování nových politických přístupů a výběru těch, které jsou nejefektivnější.

2.1. Zvyšování udržitelnosti a přiměřenosti sociálních systémů prostřednictvím jednodušších a cílenějších přístupů

Má-li EU dosáhnout cílů strategie Evropa 2020, potřebuje nový přístup, který zohlední rozpočtová omezení a demografické problémy, jimž jsou vystaveny členské státy. Sociální politiky musí být jak přiměřené, tak fiskálně udržitelné, neboť se jedná o dvě strany jedné mince. To znamená především efektivnější a účelnější využívání dostupných zdrojů, a to tak, že se budou při koncipování politik prosazovat jednodušší a cílenější opatření a zohlední se jejich podmíněnost. Je zapotřebí inteligentním způsobem využívat zásad univerzalizmu a selektivnosti. Ukazuje se, že všeobecně dostupné předškolní vzdělávání (například ve Francii) má výrazný a přetrvávající pozitivní vliv na schopnost dětí uspět ve škole a, v dlouhodobém výhledu, dosáhnout vyšších mezd na trhu práce.

Pracovní dokument útvarů Komise týkající se investic do zdraví³² ukazuje, jak mohou inteligentní investice do zdraví vést k lepším výsledkům v oblasti zdraví, produktivity, zaměstnanosti, sociálního začlenění a nákladově efektivního využívání veřejných zdrojů a přispívat k fiskální udržitelnosti systémů zdravotní péče³³, a to na základě investic do lidského kapitálu a rovnosti v oblasti zdraví³⁴.

Dopad výdajů by se měl dále maximalizovat zvýšením úsilí o snížení výskytu podvodů a snížení administrativního zatížení pro uživatele a poskytovatele. Strukturu financování lze posílit zlepšením výběru daní, rozšířením daňových základů, kritickým přezkumem položek daňových výdajů a lepším přizpůsobením daňové struktury růstu, např. prostřednictvím environmentálních daní. Opatření sociální politiky by měla být lépe zaměřena na ty, kteří je nejvíce potřebují, přičemž je třeba zajistit vyšší míru využívání podpory, aby se současně zlepšovala přiměřenost a udržitelnost.

Komise vyzývá členské státy, aby:

- lépe zohledňovaly sociální investice při rozdělování zdrojů a v celkové koncepci sociální politiky. To znamená klást větší důraz na politiky v oblastech, jako je péče o děti, vzdělávání, odborná příprava, aktivní politiky na trhu práce, podpora bydlení, rehabilitace a zdravotnické služby. Zlepšily udržitelnost systémů zdravotní péče³⁵. Zlepšit by se měly struktury financování, například účinným výběrem daní, rozšířením daňových základů a lepším přizpůsobením daňové struktury růstu, přičemž je třeba vyhnout se negativním dopadům na poptávku po pracovní síle. Pokrok by měl být hlášen v rámci národních programů reforem,
- zjednodušily systémy dávek a jejich správu pro uživatele a poskytovatele, snížily administrativní zatížení, jakož i výskyt podvodů a zvýšily míru jejich využívání cílovými skupinami. Toho by mohlo být dosaženo kupříkladu zřízením jediných kontaktních míst a zamezením rozrůstání počtu různých druhů dávek na jedinou

³² Viz pracovní dokument útvarů Komise – „*Investing in Health*“ SWD(2013) 43.

³³ Závěry Rady, 3054. zasedání Rady ve složení pro hospodářské a finanční věci v Bruselu dne 7. prosince 2010.

³⁴ Závěry Rady o společných hodnotách a zásadách ve zdravotních systémech Evropské unie (2006/C 146/01).

³⁵ Tento proces by měl vycházet ze společné zprávy Výboru pro hospodářskou politiku a Komise o systémech zdravotnictví a měl by zahrnovat spolupráci členských států v rámci procesu vyhodnocování systémů zdravotní péče a léčby chronických onemocnění, který probíhá v Radě.

událost. Členské státy se rovněž vyzývají k tomu, aby zlepšily zacílení sociálních politik a zajistily, aby ti nejpotřebnější dostali přiměřenou podporu. Současně by měly snížit zatížení veřejných financí.

Komise bude členské státy podporovat tím, že:

- bude v rámci evropského semestru monitorovat efektivnost a účelnost sociálních systémů a jejich důraz na sociální investice, aby se mimo jiné zvýšila jejich přiměřenost a udržitelnost. Výbor pro sociální ochranu bude na základě pověření Rady³⁶ a v souladu se svým pracovním programem na rok 2013 pracovat na financování systémů sociální ochrany a zvyšování efektivnosti a účelnosti výdajů na sociální ochranu. V rámci tohoto úsilí se do konce roku 2013 vypracuje pomocná metodika. Tato práce bude vycházet z analýz a sdílení osvědčených postupů v rámci sociální otevřené metody koordinace a bude zahrnovat sociální ochranu a sociální začleňování,
- v průběhu roku 2013 zřídí skupinu odborníků, kteří budou poskytovat nezávislé poradenství o účinných způsobech investování do zdraví³⁷.

2.2. Provádění aktivačních politik a politik umožňujících provádění prostřednictvím cílené, podmíněné a efektivnější podpory

Je zapotřebí, aby vlády i zaměstnavatelé v členských státech přijali opatření k dalšímu zvýšení míry účasti na trhu práce zejména odstraněním zbývajících překážek bránících plné účasti a posílení tvorby pracovních míst a poptávky po pracovní síle.

Vedle směrů politiky stanovených v balíčku týkajícím se zaměstnanosti a v balíčku „Přehodnocení vzdělávání“³⁸ zaměřujících se na poptávku a nabídku na trhu práce to znamená investovat do sociálních politik, služeb a peněžitých dávek, které budou působit aktivačním i podpůrným způsobem. Sociální investice by se měly zaměřit na výsledky pro jednotlivce i společnost jako celek. Podpora musí jednotlivcům nabízet strategii ukončení a má být poskytována tak dlouho, dokud je zapotřebí, takže by v zásadě měla mít dočasnou povahu. V některých případech jsou sociální služby přínosnější než peněžité dávky. Kromě toho by některé druhy podpory měly být reciproční: měly by být podmíněné tím, že jedinec v rámci svých možností dosáhne přiměřeného a konkrétního cíle, jak tomu často bývá např. v případě dávek v nezaměstnanosti.

Klíčové je v tomto ohledu provádění doporučení týkajícího se aktivního začleňování³⁹ a pokynů poskytnutých v tomto balíčku⁴⁰. Opatření musí odpovídat potřebám jednotlivce, spíše než aby byla svázána s povahou dávky nebo „cílové skupiny“, do které daná osoba náhodou patří. Jediná kontaktní místa a individuální smlouvy jsou příkladem zjednodušeného přístupu,

³⁶ Závěry Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele ze dne 17. února 2012: „k řešení otázek financování systémů sociální ochrany, přičemž další příslušné výbory by měly být přizvány, aby se těchto důležitých jednání zúčastnily“.

³⁷ [Rozhodnutí Komise 2012/C 198/06 ze dne 5. cervence 2012](#) o zřízení mnohoovětvového a nezávislého panelu odborníků pro poskytování poradenství ohledně účinných způsobů investování do zdraví.

³⁸ Sdělení Komise – Přehodnocení vzdělávání: investice do dovedností pro dosažení lepších socioekonomických výsledků. COM(2012)669, 20 listopad 2012.

³⁹ Doporučení Komise ze dne 3. října 2008 o aktivním začleňování lidí vyloučených z trhu práce (2008/867/ES zveřejněno v Úř. věst. L. 307/11 ze dne 18.11.2008).

⁴⁰ Viz pracovní dokument útvarů Komise – „Report on Follow-up on the Implementation by the Member States of the 2008 European Commission Recommendation on Active Inclusion of People Excluded from the Labour Market – Towards a social investment approach“ SWD(2013)39.

který vychází vstříc potřebám lidí. Při provádění tohoto doporučení může být přínosné stanovení referenčních rozpočtů⁴¹.

Měly by se zefektivnit daňové systémy a systémy dávek, aby se finančně zatraaktivnila práce, a sociální politiky by také měly zajistit přiměřené živobytí. Měly by se odstranit překážky, které ženám a dalším nedostatečně zastoupeným pracovníkům brání v účasti na trhu práce. Je zapotřebí včas zasáhnout a současně nabídnout přístup k základním službám, jako jsou základní platební účty, internet, doprava⁴², péče o děti, vzdělávání a zdravotní péče. Další částí tohoto úsilí je podpora nejlepších cenových nabídek⁴³ pro spotřební výrobky a služby a zlepšování finančního začleňování. Klíčové bude provádění legislativního balíčku týkajícího se bankovních účtů, včetně opatření pro poskytnutí platebních účtů se základními funkcemi všem spotřebitelům v EU, a to v návaznosti na doporučení z roku 2011 o přístupu k základnímu platebnímu účtu⁴⁴.

Pro osoby, které jsou neúměrně zasaženy nezaměstnaností, chudobou, nevyhovujícím bydlením, špatným zdravotním stavem nebo diskriminací, hrají sociální investice mimořádně důležitou úlohu. Mnoho Romů kupříkladu čelí extrémní marginalizaci a žije ve velmi těžkých sociálně-ekonomických podmínkách. Proto se musí přijmout politická opatření, která zohlední jejich potřeby a nabídnou jim integrovanou podporu. Řešení problému bezdomovectví s důrazem na prevenci a včasný zásah může přinést značné úspory v souvislosti s opatřeními v oblasti nouzového bydlení, zdravotní péče a prevence kriminality. V tomto ohledu bude důležité přezkoumat právní předpisy a postupy v oblasti vystěhování.

Nepostradatelným prvkem politiky sociálních investic jsou inovace, neboť sociální politiky musí být neustále přizpůsobovány novým problémům. To znamená rozvoj a realizace nových výrobků, služeb a modelů a taky jejich testování a propagování těch nejefektivnějších alternativ. Inovátoři sociální politiky potřebují rámec, který jim kupříkladu umožní testovat a prosazovat nové finanční mechanismy a také měřit a hodnotit dopad jejich činností.

Inovaci sociálních politik je třeba zintenzívnit, zahrnout do tvorby politik a propojit s takovými prioritami, jako je provádění konkrétních doporučení pro jednotlivé země, a to i využitím prostředků ESF.

Sociální podniky mohou společně s třetím sektorem doplňovat úsilí veřejného sektoru a zároveň mohou být průkopníky v oblasti nových služeb a trhů ve prospěch občanů a veřejné správy, potřebují však příslušné dovednosti a podporu. Je důležité, aby členské státy sociálním podnikatelům poskytly podpůrné režimy, více pobídek k zakládání podniků a zavedly pro ně vstřícné regulační prostředí⁴⁵. Tento balíček obsahuje příklady úspěšných projektů a pokyny pro další využívání fondů EU, zejména prostředků ESF⁴⁶.

Komise vyzývá členské státy, aby:

⁴¹ Referenční rozpočty obsahují seznam zboží a služeb, které rodina o konkrétní velikosti a složení potřebuje k životu odpovídajícímu určité úrovni blahobytu, a odhad měsíčních nebo ročních nákladů na tyto položky. Zdroj: Evropská síť pro řešení spotřebitelských dluhů (2009). Příručka k referenčním rozpočtům, s. 5.

⁴² Viz také regulační rámec EU týkající se práv cestujících a služeb veřejné dopravy, nařízení (EU) č.1177/2010.

⁴³ Nejnižší cena, jakou může spotřebitel zaplatit za určité zboží nebo službu, včetně případného zakoupení „balíčku“ zboží nebo služeb.

⁴⁴ Doporučení Komise 2011/44/EU o přístupu k základnímu platebnímu účtu, 18.7.2011.

⁴⁵ Je třeba dodržovat pravidla EU o státní podpoře (a možnosti, které nabízí např. obecné nařízení o blokových výjimkách 800/2008, nebo lze využít nařízení o podpoře *de minimis* 1998/2006).

⁴⁶ Viz pracovní dokument útvarů Komise – „Social Investment through the European Social Fund“ SWD(2013)44.

- plně a neprodleně provedly doporučení Komise týkající se aktivního začleňování (2008), a to případně i prostřednictvím využití ESF a EFRR, a integrovaly jeho tři pilíře: přiměřenou podporu příjmu, všem přístupný trh práce a podpůrné služby. Zavedly právní rámce, které zajistí přístup k účinným, kvalitním a cenově dostupným sociálním službám respektujícím pravidla EU. Kromě toho se členské státy vyzývají, aby na základě metodiky, kterou vypracuje Komise ve spolupráci s Výborem pro sociální ochranu, stanovily referenční rozpočty s cílem navrhnout účinnou a přiměřenou podporu příjmů zohledňující sociální potřeby zjištěné na místní, regionální a celostátní úrovni⁴⁷. Pokrok v této oblasti by měl být zohledněn v rámci národních programů reforem,
- odstranily rozdíly v odměňování žen a mužů a řešily další překážky, které ženám a dalším nedostatečně zastoupeným pracovníkům brání v účasti na trhu práce, a to i tak, že podpoří zaměstnavatele v řešení problému diskriminace na pracovišti a nabídnou opatření pro lepší sladění pracovního a soukromého života (jako např. služby péče o děti), přizpůsobená pracoviště (včetně řešení založených na IKT a přístupnosti elektronických technologií („eAccessibility“)), řízení rozmanitosti, programy pro zvyšování kvalifikace a odbornou přípravu, pro uznávání dovedností a kvalifikací, jakož i mobilitu a profesní rozvoj. Toho by mělo být dosaženo takovými prostředky, jako jsou právní předpisy týkající se trhu práce a rodičovské dovolené a daňové pobídky. Mělo by být přijato opatření s cílem propojit daňové systémy a systémy dávek tak, aby se finančně zatraktivnila práce (degresivní prahy dávek nebo cílené daňové pobídky k práci). K dosažení tohoto cíle by měly být lépe využity ESF, EFRR, Evropský fond pro integraci (EIF) a evropský Azylový a migrační fond,
- řešily problém bezdomovectví prostřednictvím komplexní strategie založené na prevenci, přístupech, jejichž těžištěm je otázka bydlení, a přezkumu předpisů a postupů v oblasti vystěhování, se zohledněním klíčových zjištění v pokynech pro řešení problému bezdomovectví, které obsahuje tento balíček,
- podle potřeby využívaly Fond evropské pomoci nejchudším osobám k řešení hmotné deprivace a problému bezdomovectví, a to i prostřednictvím podpory doprovodných opatření v zájmu sociálního začleňování,
- prováděly doporučení Komise o přístupu k základnímu platebnímu účtu⁴⁸. Podporovaly nejlepší cenové nabídky pro spotřební výrobky a služby a zlepšovaly finanční začleňování,
- vypracovaly konkrétní strategie pro sociální inovace, jako jsou partnerství veřejného, soukromého a třetího sektoru, přiměřenou a předvídatelnou finanční podporu (včetně mikrofinancování), jakož i prostředky pro odbornou přípravu, navazování sítí kontaktů a poradenství, v zájmu prosazování fakticky podložených politických opatření. Plně za tímto účelem a na podporu úspěšných projektů využívaly příležitosti k financování z prostředků ESF, EFRR, EZFRV, EIF a PSCI. Upřednostnily inovace sociální politiky v provádění příslušných doporučení pro jednotlivé členské státy a podaly o tom zprávu v rámci národních programů reforem,
- podporovaly sociální podnikatele⁴⁹ poskytováním pobídek pro zakládání podniků a jejich další rozvoj, a to prostřednictvím rozvoje jejich znalostí a sítí kontaktů a

⁴⁷ Jak se uvádí i ve společných zásadách aktivního začleňování, které přijala Rada dne 12. prosince 2008.
⁴⁸ Doporučení Komise 2011/442/EU o přístupu k základnímu platebnímu účtu, 18.7.2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:190:0087:01:CS:HTML>.

zajištěním příznivého regulačního prostředí v souladu s Iniciativou pro sociální podnikání⁵⁰ a Akčním plánem Podnikání 2020⁵¹,

- zkoumaly a rozvíjely inovativní způsoby dalšího soukromého financování sociálních investic, např. prostřednictvím partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem.

Komise bude členské státy podporovat tím, že:

- bude v rámci evropského semestru monitorovat reformy v zájmu aktivního začleňování⁵², vypracuje metodiku pro referenční rozpočty na rok 2013 a bude monitorovat přiměřenost podpory příjmů, přičemž se bude opírat o uvedené referenční rozpočty, jakmile je ve spolupráci s členskými státy vytvoří,
- bude orgánům veřejné správy a poskytovatelům služeb objasňovat, jak se pravidla EU v oblasti státní podpory, vnitřního trhu a veřejných zakázek⁵³ vztahují k sociálním službám, a to prostřednictvím aktualizovaného znění příručky⁵⁴ a pravidelné výměny informací se zúčastněnými stranami;
- připraví doporučení o osvědčených postupech v oblasti začleňování Romů, které bude vycházet ze zkušeností členských států, a v rámci evropského semestru bude každoročně předkládat zprávu o pokroku při provádění vnitrostátních strategií integrace Romů. Bude napomáhat začleňování Romů prostřednictvím výměny osvědčených postupů, jakož i rozvojem nadnárodní spolupráce prostřednictvím sítě národních kontaktních míst,
- předloží legislativní podnět na zlepšení přístupu k základním platebním účtům, zvýší transparentnost a porovnatelnost bankovních poplatků a usnadní převod bankovního účtu do jiné banky,
- bude občany informovat o jejich sociálních právech prostřednictvím srozumitelnějších příruček o sociální ochraně a pomůže zřídit služby, které lidem umožní sledovat jejich vlastní důchodová práva. Kromě toho bude pomáhat při prevenci diskriminace na základě státní příslušnosti a prostřednictvím směrnice zaměřené na lepší uplatňování a prosazování práva volného pohybu,
- v roce 2013 poskytne členským státům pokyny k tomu, jak využívat inovací sociálních politik při provádění konkrétních doporučení pro jednotlivé země. Tyto pokyny budou obsahovat příklady toho, jak využívat evropské strukturální a investiční (ESI) fondy,

⁴⁹ Osa týkající se sociálního podnikání v rámci programu pro sociální změny a inovace (s hodnotou ve výši 90 milionů EUR) podporuje rozvoj trhu sociálních investic a usnadňuje sociálním podnikům přístup k finančním prostředkům tím, že jim zpřístupní vlastní kapitál, kvazivlastní kapitál, úvěrové nástroje a granty.

⁵⁰ Jak se zdůrazňuje i ve sdělení Komise Iniciativa pro sociální podnikání – Vytvářet příznivé prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací, KOM(2011) 682 zde dne 25. října 2011.

⁵¹ Sdělení Komise, Akční plán podnikání 2020, COM(2012) 795, 9. ledna 2013.

⁵² Viz poznámky 38 a 39.

⁵³ Návrhy Komise na směrnici o zadávání veřejných zakázek (KOM(2011) 896 v konečném znění) a směrnici o zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, dopravy a poštovních služeb (KOM(2011) 895 v konečném znění) se v současné době projednávají.

⁵⁴ Pokyny pro uplatňování pravidel EU pro státní podporu, zadávání veřejných zakázek a vnitřní trh na služby obecného hospodářského zájmu, a zejména na sociální služby obecného zájmu.

- v roce 2013 předloží zprávu o provádění sdělení „Solidarita v oblasti zdraví: snížení nerovností v oblasti zdraví v EU“⁵⁵ ..

2.3. Sociální investice z pohledu celého života jedince

Podpora by se měla zaměřit na specifické potřeby, které vyvstávají v jednotlivých etapách života: v dětství, v mládí, při přechodu ze školy do zaměstnání, v rodičovství, od začátku do konce profesní dráhy, ve stáří. To znamená přizpůsobit integrované služby, peněžité dávky a podporu zásadním okamžikům v životě jedince a zabránit tomu, aby se jeho stávající těžkosti promítaly do budoucnosti.

Doporučení Komise „Investice do dětí: východisko z bludného kruhu znevýhodnění“⁵⁶, které je součástí tohoto balíčku, jasně ukazuje, jak se cílené sociální investice mohou stát součástí politiky založené na právech, která vycházejí z principu univerzality a rovných příležitostí.

Je přitom nezbytné zaměřit se právě na děti, aby se dosáhla udržitelná, efektivní a konkurenceschopná znalostní ekonomika a spravedlivá mezigenerační společnost. Přiměřenost budoucích důchodů závisí na lidském kapitálu současných dětí. Jestliže se nevyváženě zvýší naděje dožití a klesne podíl aktivního obyvatelstva, mohlo by dojít k tomu, že struktura výdajů bude příliš zaměřena na starobní důchody, všeobecně narostou vnitrostátní rozpočty a zůstane méně prostředků pro děti a mládež. Panuje široká shoda v tom, že kvalitní předškolní vzdělávání a péče jsou účinnými prostředky k tomu, jak zabránit předčasnému ukončení školní docházky a z dlouhodobého hlediska zlepšit studijní výsledky, zdraví, pracovní výsledky a sociální mobilitu.

Prolomení cyklu znevýhodnění napříč generacemi bude možné pouze tehdy, pokud se zmobilizuje celá řada politik na podporu nejen samotných dětí, ale také jejich rodin a komunit. Řešení tohoto problému zahrnuje kombinaci peněžitých a věcných dávek, rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání, snižování počtu případů předčasného ukončení školní docházky, odstraňování školní segregace a případů, kdy se zneužívání možnosti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Jestliže se bude od útlého věku investovat do zdraví, zůstanou lidé déle aktivní a udrží si lepší zdraví, zvýší se produktivita pracovní síly a sníží se finanční tlak na systémy zdravotní péče. Mimořádně důležitá je podpora zdraví a důraz na preventivní zdravotní péči po dobu celého života. V této souvislosti je rovněž důležité zdůraznit, jaké výhody vyplývají z investic do zdraví a bezpečnosti při práci⁵⁷.

Odpovědí na současnou vysokou míru nezaměstnanosti mladých lidí je balíček Evropské komise týkající se zaměstnanosti mladých lidí⁵⁸. Navrhují se v něm metody, které zajistí, aby všichni mladí lidé získali kvalitní nabídku zaměstnání, příležitost k dalšímu vzdělávání a odborné přípravě či k učňovské přípravě nebo stáži, a to do čtyř měsíců od okamžiku, kdy se stanou nezaměstnanými nebo se přestanou formálně vzdělávat. Tato „záruka pro mladé lidi“ zvyšuje v mladém věku jistotu zaměstnání a usnadňuje přechod ze školy do zaměstnání. Měly by ji ještě doplnit možnosti zvyšování dovedností prostřednictvím politik v oblasti celoživotního učení. I navrhovaný program Erasmus pro všechny⁵⁹ poskytne mladým lidem

⁵⁵ „Solidarita v oblasti zdraví: snížení nerovností v oblasti zdraví v EU“, KOM(2009) 567 v konečném znění.

⁵⁶ Viz doporučení Komise – Investice do dětí – východisko z bludného kruhu znevýhodnění C (2013) 778.

⁵⁷ KOM(2007) 62 v konečném znění ze dne 21. února 2007.

⁵⁸ Sdělení Komise, Zapojení mladých lidí do zaměstnání, COM (2012) 727, 5. prosince 2012.

⁵⁹ „Program EU pro vzdělávání, odbornou přípravu, mládež a sport“, KOM(2011) 787 v konečném znění, 23.11.2011.

přístup k odborné přípravě a dovednostem, které mohou přispět k jejich osobnímu rozvoji a umožní jim získat nové dovednosti a jazykové schopnosti a celkově si zlepšit pracovní vyhlídky.

Politiky zaměřené na zdraví a aktivní stárnutí naopak lidem umožní, aby i v pokročilém věku co nejlépe využívali svůj potenciál. Často se přehlíží skutečnost, že starší lidé přispívají k fungování společnosti formou pečovatelské a dobrovolnické činnosti. Měla by jim být poskytnuta přiměřená podpora, aby jejich přínos přetrvával i v budoucnosti. Evropský rok aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity v roce 2012 zvýšil povědomí o společenském přínosu starších osob a dal podnět různým politickým iniciativám (např. nový federální plán pro starší občany v Rakousku).

Tento balíček obsahuje příklady toho, jak lze potřebu dlouhodobé péče zmírnit prostřednictvím prevence, rehabilitace a vytváření prostředí vstřícných k seniorům, jakož i rozvíjením účinnějších způsobů poskytování péče⁶⁰. Měl by se řešit rozsáhlý nedostatek pracovní síly v oblasti zdravotnické a dlouhodobé péče, a to prostřednictvím pobídek, které zvýší zaměstnanost alepší pracovní podmínky v oblasti zdravotnictví. Přístupná a cenově dostupná doprava a přiměřené možnosti bydlení patří k dalším faktorům, které umožní starším lidem a osobám se zdravotním postižením vést co nejdéle nezávislý život a sníží jejich potřebu dlouhodobé péče.

Komise vyzývá členské státy, aby:

- prováděly doporučení „Investice do dětí: východisko z bludného kruhu znevýhodnění“ integrovaným způsobem prostřednictvím kombinace peněžitých a věcných dávek a přístupu ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a zdravotním a sociálním službám. Řešily problém nerovností mezi dětmi odstraňováním školní segregace a zneužívání možnosti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Navíc by měly více zviditelnit a zpřístupnit předškolní vzdělávání a péči, a to v souladu s barcelonskými cíli týkajícími se péče o dítě⁶¹ a cíli EU týkajícími se předškolního vzdělávání a péče⁶². Podaly zprávu o pokroku v rámci národních programů reforem. Využívaly prostředků ESF, EFRR a EZFRV na podporu přístupu ke zdravotním a sociálním službám a předškolnímu vzdělávání a péči,
- prováděly doporučení o politikách ke snížení míry předčasného ukončování školní docházky a rozvíjely fakticky podložené a komplexní politiky proti předčasnému ukončování školní docházky, které budou zahrnovat preventivní, intervenční a kompenzační opatření⁶³,
- využívaly hlavní zásady pro aktivní stárnutí a mezigenerační solidaritu⁶⁴ a index aktivního stárnutí⁶⁵, který monitoruje starší lidi v zaměstnání, jejich zapojení do

⁶⁰ Viz pracovní dokument útvarů Komise – „Long-Term Care in Ageing Societies - Challenges and Policy Options“ SWD(2013)41.

⁶¹ V roce 2002 na zasedání Evropské rady v Barceloně Evropská rada stanovila cíle v oblasti zajišťování péče o děti do roku 2010 pro 1) nejméně 90 % dětí ve věku od 3 let do věku povinné školní docházky a 2) nejméně 33 % dětí do 3 let.

⁶² Do roku 2020 by se alespoň 95 % dětí ve věku od 4 let do začátku povinné školní docházky mělo zapojit do předškolního vzdělávání. Závěry Rady ze dne 12. května 2009 o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020), Příloha I závěrů (Úř. věst. C 119, 28.5.2009, s. 7).

⁶³ Doporučení Rady ze dne 28. června 2011 o politikách ke snížení míry předčasného ukončování školní docházky, Úř. věst. 2011/C 191/01.

⁶⁴ Závěry Rady ze dne 6. prosince 2012.

společnosti a nezávislý život, a příležitosti, které nabízí evropské partnerství pro inovace v oblasti aktivního a zdravého stárnutí⁶⁶, k posouzení rozsahu, v jakém mohou starší lidé plně využívat svůj potenciál.

Komise bude členské státy podporovat tím, že:

- zlepší sběr panelových údajů se zvláštním zaměřením na děti, aby mohl rozvoj a monitorování sociálních politik s přístupem zohledňujícím celý život vycházet z lepších poznatků. Bude o dosaženém pokroku informovat ve zprávách o vývoji zaměstnanosti a sociální situace v Evropě,
- bude testovat účinnost podmíněných peněžních transferů na podporu předškolního vzdělávání a péče prostřednictvím výzkumného projektu financovaného z prostředků programu PROGRESS,
- bude v roce 2013 spolupracovat s Výborem pro sociální ochranu na zprávě o politikách v oblasti dlouhodobé péče na podporu zdravého a aktivního stárnutí a zvýšení schopnosti občanů všech věkových skupin vést nezávislý život s využitím všech možností nových technologií, včetně elektronického zdravotnictví (e-health), a bude monitorovat výsledky dosažené na cestě k udržitelné a přiměřené sociální ochraně před riziky spojenými s dlouhodobou péčí. Komise také vypracuje „příručku pro tvůrce politik“, která členskými státy pomůže při koncipování strategií dlouhodobé péče. Dokument bude vycházet z výzkumu prováděného Institutem pro perspektivní technologické studie (IPTS) Společného výzkumného střediska Evropské komise v období 2013–2014.

3. POKYNY PRO VYUŽÍVÁNÍ FONDŮ EU V OBDOBÍ 2014–2020

Rozpočet EU by měl být „*katalyzátorem růstu a zaměstnanosti v celé Evropě, zejména prostřednictvím posilování investic do výrobního a lidského kapitálu*“⁶⁷. Ovšem podíl prostředků EU přidělených členskými státy na zaměstnanost, rozvoj lidského kapitálu, zdraví a sociální politiky – zejména prostřednictvím ESF – od roku 1989 poklesl. To je důvod, proč Komise na období 2014–2020 navrhla, že by alespoň 25 % prostředků politiky soudržnosti mělo být vyčleněno na lidský kapitál a sociální investice, tj. investice do lidí z prostředků ESF. Kromě toho Komise navrhla, že by alespoň 20 % z celkové výše prostředků ESF v každém členském státě mělo být přiděleno na tematický cíl „podpory sociálního začleňování a boje proti chudobě“.

V programovém období 2007–2013 mělo z Evropského sociálního fondu dosud prospěch více než 50 milionů občanů, včetně více než 4,5 milionu nezaměstnaných a 5 milionů neaktivních osob pouze v roce 2011. Fond poskytl 75 miliard EUR na to, aby lidé získali lepší dovednosti a pracovní vyhlídky, a využili tak naplno svůj potenciál. Jeho programy pomohly ke zmírnění negativních dopadů krize, k zachování pracovních míst a k přípravě na hospodářský růst. Na opatření zaměřená na sociální začleňování se z Evropského fondu pro regionální rozvoj vyčlenilo 18 miliard EUR, které slouží zejména na podporu vzdělávání a investic do zdravotní a sociální infrastruktury.

⁶⁵ Evropská komise a EHK OSN (2013 bude brzy zveřejněna) Policy brief - Active Ageing Index, k dispozici na adrese: <http://europa.eu/ey2012>

⁶⁶ Cílem evropského partnerství v oblasti inovací zaměřeného na aktivní a zdravé stárnutí je do roku 2020 zvýšit průměrnou délku zdravého života občanů EU o dva roky. Toto úsilí je součástí hlavní iniciativy „Unie inovací“ strategie Evropa 2020.

⁶⁷ Závěry Evropské rady (7.–8. února 2013).

Při provádění strategie stanovené v balíčku týkajícím se sociálních investic jsou pro členské státy důležitými nástroji evropské strukturální a investiční (ESI) fondy⁶⁸, zejména ESF, jakož i program PROGRESS 2007–2013, program pro sociální změny a inovace 2014–2020 a Fond evropské pomoci nejchudším osobám. Finanční podpora v rámci politiky soudržnosti, která má za cíl posílení hospodářské, sociální a územní soudržnosti v celé Unii, bude i nadále důležitým nástrojem v programovém období 2014–2020 pro splnění cílů strategie Evropa 2020 ve spojení s nezbytnými reformami a modernizací popsány v tomto sdělení.

Komise v zájmu podpory inkluzivního růstu vyzývá členské státy, aby zajistily, že jejich politiky v oblasti zaměstnanosti, rozvoje lidského kapitálu, modernizace veřejných služeb, územních investic a sociálního začleňování zohlední konkrétní doporučení pro jednotlivé země a podkladovou analýzu hlavních problémů zjištěných v pracovních dokumentech útvarů Komise, které posuzují národní programy reforem a programy stability⁶⁹. Finanční prostředky z Evropského sociálního fondu⁷⁰ lze doplnit dalším financováním z EFRR, a to zejména v případě investic do infrastruktury v oblasti zdraví, sociální, péče o děti, bydlení a vzdělávání, jakož i podpory materiální a hospodářské obnovy zanedbaných městských a venkovských komunit. Tyto investice mohou přispět i k reformě sociálních politik, například v oblasti odstraňování segregace v rámci vzdělávacích zařízení, přechodu ke komunitní péči a integrované politiky bydlení.

Nařízení o společných ustanoveních⁷¹ stanoví priority, které mají být financovány z ESI fondů. ESI fondy jsou určeny na podporu provádění příslušných doporučení pro jednotlivé země a národních programů reforem. Pokrok při dosahování cílů politiky bude sledován v rámci evropského semestru.

Členské státy mohou využít prostředků ESI fondů na podporu provádění politických priorit stanovených v tomto sdělení, a to i prostřednictvím sociálních inovací, sociální ekonomiky a sociálního podnikání⁷². ESF společně s podporou EFRR bude klást zvláštní důraz na sociální inovace⁷³ s cílem podpořit testování a šíření inovativních přístupů, které přispějí k rozvoji efektivnějších sociálních politik.

Komise do poloviny roku 2013 předloží podrobnější pokyny, které budou tvořit součást operativních pokynů pro členské státy ohledně toho, jak co nejlépe využívat ESI fondů k dosažení dohodnutých tematických cílů. Tyto pokyny přispějí k uskutečnění reformy politik a k zajištění udržitelných a efektivních veřejných služeb. Kupříkladu v oblasti dětské chudoby se zdůrazní, jaký druh opatření je třeba přijmout v zemi s vysokým podílem romského obyvatelstva, nedostatečnou mírou poskytování péče o děti a značnými rozdíly, pokud jde o

⁶⁸ Evropský sociální fond (ESF), Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV), Evropský námořní a rybářský fond.

⁶⁹ http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

⁷⁰ Viz pracovní dokument útvarů Komise – „Social Investment through the European Social Fund“ SWD(2013)44.

⁷¹ Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, kterým se stanoví společná ustanovení o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, které spadají do společného strategického rámce, a kterým se stanoví obecná ustanovení o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a kterým se ruší nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

⁷² Viz pracovní dokument útvarů Komise – „Social Investment through the European Social Fund“ SWD(2013)44.

⁷³ Komise navrhla investiční priority zaměřené na sociální ekonomiku a sociální podniky v rámci o politice soudržnosti na období 2014–2020.

výsledky ve vzdělávání. K dalším tématům budou patřit například inovace, péče o děti, zdraví, deinstitucionalizace a aktivní začleňování.

Vedle ESI fondů lze najít konkrétní ustanovení ohledně toho, jak financovat inovace sociální politiky, také v programu pro sociální změny a inovace a v programech Horizont 2020, COSME⁷⁴ a v programu veřejného zdraví. ESF může rozšířit přínos úspěšných sociálních politik, které se osvědčily v rámci soukromého i veřejného sektoru, tím, že je zahrne do hlavních politik. Fond evropské pomoci nejchudším osobám pomůže členským státům řešit potravinovou nouzi, problém bezdomovectví a hmotnou deprivaci dětí, a zajistit tak přiměřenou životní úroveň. Prostředky EU mohou být v neposlední řadě doplněny prostředky ze zdrojů Světové banky, Rozvojové banky Rady Evropy a skupiny Evropské investiční banky.

Komise vyzývá členské státy, aby:

- přidělily prostředky politiky soudržnosti a prostředky na rozvoj venkova na rozvoj lidského kapitálu – zaměstnanost, sociální začleňování, zmírňování územních nerovností, aktivní a zdravé stárnutí, dostupnost sociální, vzdělávacích a zdravotnických služeb a celoživotní učení. Prostředky by měly být přiměřené k provádění strukturálních změn navržených v rámci doporučení pro jednotlivé země s ohledem na dosahování cílů strategie Evropa 2020. Zajistily, aby opatření financovaná z těchto fondů, náležitě zohledňovala příslušná doporučení pro jednotlivé země a zaměřovala se na sociální investice;
- prostřednictvím koordinované činnosti ESI fondů řešily četné potřeby znevýhodněných lidí, včetně osob žijících v chudých a izolovaných oblastech;
- hledaly způsoby jak doplnit prostředky EU finančními prostředky Světové banky, Rozvojové banky Rady Evropy a skupiny Evropské investiční banky;
- testovaly nové přístupy (jako např. inovace s využitím IKT) k sociálním politikám, a to i s využitím programu pro sociální změny a inovace, a následně nejefektivnější inovace rozšířily prostřednictvím ESI fondů;
- zapojily zúčastněné strany, zejména organizace občanské společnosti v blízkosti cílových skupin, kterých se sociální opatření týkají, do plánování a provádění a usnadnily jim přístup k finančním prostředkům.

Komise bude členské státy v tomto úsilí podporovat tím, že:

- do poloviny roku 2013 vypracuje operativní politické pokyny pro ESI fondy, které budou plně zohledňovat přístup zaměřený na sociální investice. Komise bude na základě informací zaslaných členskými státy v souladu s podmínkami stanovenými v nařízeních o strukturálních fondech monitorovat výstupy a výsledky dosažené při provádění programů. Pokud by provádění zavdalo důvod k obavám, bude Komise danou záležitost řešit s členskými státy v rámci postupu stanoveného v nařízení o společných ustanoveních;
- usnadní lepší vzájemné sdílení poznatků. Komise ve spolupráci s členskými státy a s nadací Eurofound vytvoří databázi poznatků s cílem podpořit výměnu získaných zkušeností včetně politických zkušeností a osvědčených postupů v oblasti využívání ESI fondů. Prostřednictvím ESF podpoří vypracování „map chudoby“, které vymeží

⁷⁴

Program pro konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků.

místní oblasti čteného a výrazného znevýhodnění, aby se zajistil zamýšlený dopad přijatých opatření na cílové obyvatelstvo;

- prostřednictvím ESF podpoří vytváření kapacit vnitrostátních a regionálních orgánů pro provádění účinných politik, včetně podpory sociálního podnikání.

4. CÍLENÉ INICIATIVY NA ÚROVNI EU

V tomto oddíle představuje Komise soubor iniciativ, na něž se v tomto sdělení odkazuje a které jsou klíčové pro zajištění cíleného a integrovaného přístupu k sociálním investicím.

4.1. Opatření ke stimulaci financování sociálních investic

Komise bude i nadále poskytovat podporu ze strukturálních fondů, zejména z ESF, avšak nové finanční nástroje mohou být používány a měly by být využívány s cílem usnadnit konsolidaci rozpočtu díky většímu podílu soukromého financování:

- *Zpřístupnění finančních prostředků sociálním podnikům: evropské fondy sociálního podnikání*

Jak stanoví Iniciativa pro sociální podnikání, podnikatelé v sociální oblasti hrají zásadní úlohu při podpoře sociálního začleňování a investic do lidského kapitálu. Sociální podniky však potřebují mít snazší přístup k soukromým financím, aby bylo možné podporovat jejich činnosti a umožnit jejich rozšiřování. Kromě toho, že Komise v rámci programu pro sociální změny a inovace navrhla, aby byl počínaje rokem 2014 zřízen fond na podporu sociálních podniků, přišla též s návrhem nařízení⁷⁵, prostřednictvím kterého by se zavedlo označení „Evropský fond sociálního podnikání“, jež by investorům pomohlo snadno rozeznat fondy podporující evropské sociální podniky a zpřístupnit hlavní informace o fondech sociálního podnikání. Navrhované nařízení odstraní překážku, které v Evropě brání v získávání finančních prostředků, a zajistí zjednodušení a větší účinnost investic. Dále bude Komise rozvíjet metodiku měření socioekonomických přínosů sociálních podniků a na počátku roku 2014 uspořádá konferenci na vysoké úrovni, jejímž cílem bude informovat o postupech, které se osvědčily při podpoře sociálního podnikání.

- *Možnost využití nových finančních nástrojů*

Inovativní financování sociálních investic ze zdrojů soukromého a třetího sektoru je nezbytným doplněním snah veřejného sektoru. Mikrofinancování může v tomto ohledu hrát důležitou úlohu. Pro dosažení cílů strategie Evropa 2020 týkajících se zaměstnanosti a začlenění je klíčové zřizování nových malých podniků. Jednou z hlavních překážek, které v zakládání podniků brání, je nedostatečný přístup k financím, a to především k mikroúvěrům. Komise navrhla, aby nástroj mikrofinancování Progress v rámci programu pro sociální změny a inovace počínaje rokem 2014 pokračoval s rozpočtem přibližně 92 milionů EUR. Tato částka bude určena na financování schopnosti poskytovatelů poskytovat mikroúvěry a usnadní finanční podporu osobám, které chtějí založit vlastní malý podnik, ale mají potíže s přístupem k tradičním úvěrům.

- *Dluhopisy se sociálním dopadem*

K dalším způsobům, které stojí za zvážení, patří dluhopisy se sociálním dopadem, jež pobízejí soukromé investory k financování sociálních programů prostřednictvím finančních výhod

⁷⁵ Legislativní návrh Komise – „Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o evropských fondech sociálního podnikání“, KOM(2011) 862 ze dne 7. prosince 2011.

poskytovaných veřejným sektorem v případě, že mají programy pozitivní sociální výsledky. Komise bude členské státy podporovat tím, že usnadní výměnu zkušeností.

4.2. Podpora přiměřeného živobytí a lepší povědomí o sociálních právech

Komise zajistí, aby byly uplatňovány předpisy na ochranu osob, které ji potřebují nejvíce, zajistí lepší informovanost zranitelných spotřebitelů a bude poskytovat cílenou pomoc osobám ve znevýhodněných situacích, aby se mohly rozhodovat na základě dostatečných informací:

- *Zajištění přiměřeného živobytí*

Většina členských států má nějaký systém minimálního příjmu. Přiměřenost těchto systémů lze však často zlepšovat. Úroveň minimálního příjmu by měla být dostatečně vysoká pro důstojný život a současně lidi motivovat k práci a zapojovat do pracovního procesu. Komise bude v rámci evropského semestru sledovat přiměřenost podpory příjmu, přičemž bude za tímto účelem využívat referenční rozpočty, jakmile budou ve spolupráci s členskými státy vypracovány.

- *Posilování a racionalizace správních kapacit za účelem zřízení jednotného kontaktního místa*

Model jednotného kontaktního místa přispívá k účinnosti a efektivitě systémů sociální ochrany. Zjednodušuje organizaci, podporuje poskytování služeb a umožňuje, aby je využívalo více lidí. Tento přístup zlepšuje dostupnost uživatelsky vstřícných informací, koordinaci mezi různými úrovněmi správy a vytváří kapacity, které by mohly snížit administrativní zátěž jak pro zákazníky, tak pro poskytovatele. Komise bude členské státy podporovat usnadněním výměny osvědčených postupů, a to zejména prostřednictvím „banky vědomostí“ vyvinuté ve spolupráci s nadací Eurofound. Finanční prostředky z Evropského sociálního fondu budou poskytnuty v rámci tematického cíle „Posilování institucionální kapacity a účinné veřejné správy“. Komise bude těmto přístupům věnovat zvláštní pozornost při dalším hodnocení provádění strategií aktivního začleňování ze strany členských států.

- *Podpora finančního začleňování*

Platební účty jsou základním nástrojem, který lidem umožňuje podílet se na ekonomice a společenském dění. Výplaty mezd, dávek a platby účtů za veřejné služby probíhají stále častěji prostřednictvím bankovních účtů. Bankovní účet rovněž poskytuje přístup k dalším základním finančním službám, jako jsou spotřebitelské půjčky, hypotéky, životní pojištění, elektronické platby a investice. Komise proto předkládá návrh směrnice o přístupu k základnímu platebnímu účtu.

- *Ochrana osob před finančními potížemi*

Finanční krize odhalila, jaké škody může spotřebitelům a věřitelům působit neodpovědné poskytování a přijímání půjček. Spotřebitelé nakupující majetek nebo sjednávající si hypoteční úvěr musí být náležitě informováni o možných rizicích a instituce, které jsou do daných činností zapojeny, by svou práci měly vykonávat odpovědně. Komise zveřejnila pracovní dokument o vnitrostátních opatřeních a postupech, které mají zabránit řízením o propadnutí zastaveného majetku ve prospěch věřitele⁷⁶. Kromě toho se Komise snaží posílit ochranu spotřebitelů prostřednictvím návrhu směrnice o smlouvách o úvěru na bydlení. Na počátku roku 2013 rovněž zveřejní studii identifikující a analyzující různé právní metody a

⁷⁶ Pracovní dokument útvarů Komise – „National measures and practices to avoid foreclosure procedures for residential mortgage loans“, SEC(2011) 357, 31. března 2011.

osvědčené postupy na posílení ochrany spotřebitelů. Všechny tyto iniciativy jsou součástí preventivního přístupu ke zmírňování finančních potíží a k problémům bezdomovectví.

- *Energetická účinnost*

Nová směrnice o energetické účinnosti⁷⁷ vybízí členské státy, aby do svých vnitrostátních systémů začlenily sociálně orientované požadavky, a zohledňuje specifické potřeby znevýhodněných osob a pomáhá při řešení energetické chudoby prostřednictvím inteligentních měřicích systémů a vyúčtování, které zranitelným spotřebitelům poskytnou jasné, důvěryhodné a včasné informace o spotřebě energie a o konkrétních možnostech, jak tuto spotřebu snížit.

- *Lepší přístup k informacím pro občany*

Dostupnost informací, například o službách v oblasti hledání zaměstnání, dávkách v nezaměstnanosti, přídávkách na děti, zdravotní péči nebo studentských stipendiích je zásadním předpokladem pro zajištění rovných příležitostí a účasti občanů na ekonomickém a společenském životě. Ve snaze umožnit občanům přístup k těmto informacím je cílem navrhované směrnice o přístupnosti internetových stránek subjektů veřejného sektoru⁷⁸ zajistit plnou přístupnost řady internetových stránek veřejného sektoru pro všechny občany, včetně osob se zdravotním postižením a starších osob. Dále Komise prostřednictvím uživatelsky přívětivých průvodců sociální ochrany zajistí větší přístup k informacím o sociálních právech a bude nápomocna při zřizování služeb, které lidem poskytnou přehled o jejich důchodových právech. Komise bude navíc podporovat lepší uplatňování a prosazování práv na volný pohyb osob prostřednictvím navrhované směrnice, která má být předložena v první polovině roku 2013.

4.3. Investice do dětí a předškolního vzdělávání a péče

Nadále rozvíjet potenciál v oblasti předškolního vzdělávání a péče prostřednictvím využití těchto institucí jako sociálních investic k řešení nerovností a problémů, kterým děti čelí, včasnými opatřeními:

- *Zlepšení dostupnosti péče o děti*

Předškolní vzdělávání a péče má pozitivní celoživotní dopad. Pomáhá například zabránit předčasnému opouštění vzdělávacího systému, zlepšuje zaměstnanost a usnadňuje sociální mobilitu. Díky včasné přijatým opatřením má klíčový význam pro řešení problémů, kterým čelí znevýhodněné děti. Kromě toho je nezbytným předpokladem odstraňování překážek, jež rodičům brání v účasti na trhu práce. Doporučení týkající se investic do dětí v rámci integrované strategie pro zlepšení příležitostí dětí vyzývá k tomu, aby bylo za účelem dosažení barcelonských cílů předškolní vzdělávání a péče dostupnější. Dále Komise připravuje studii, která se zabývá otázkou, jak mohou využívání předškolního vzdělávání a péče podpořit systémy podmíněných hotovostních transferů. Evropská komise a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) posilují spolupráci na iniciativách politik usilujících o zlepšení kvality a přístupnosti předškolního vzdělávání a péče v celé Evropě prostřednictvím osvědčených postupů.

- *Omezení míry předčasného ukončování školní docházky*

⁷⁷ Ustanovení čl. 7 odst. 7 písm. a) a článek 10 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnic 2004/8/ES a 2006/32/ES.

⁷⁸ Legislativní návrh Komise – „Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o přístupnosti internetových stránek subjektů veřejného sektoru“, COM(2012) 721 final, 3. prosince 2012.

U osob předčasně opouštějících vzdělávací systém je mnohem pravděpodobnější, že skončí jako nezaměstnané nebo že budou ohroženy chudobou a sociálním vyloučením. Cílem strategie Evropa 2020 je snížit míru předčasného ukončování školní docházky na méně než 10 %. Systém však předčasně opouští stále ještě 13,5 % mladých lidí. Snižování míry předčasného opouštění vzdělávacího systému je jednou z investičních priorit Evropského sociálního fondu, který členské státy mohou využívat při rozvíjení politik v souladu s integrovanou strategií stanovenou v doporučení Rady⁷⁹ z roku 2011, a to především prostřednictvím preventivních opatření, intervenčních opatření a opatření zaměřených na opětovné začlenění osob, které školní docházku ukončily předčasně. Nový program „Erasmus pro všechny“⁸⁰ zaměřující se na vzdělávání, odbornou přípravu a mládež a sport reaguje na potřebu zvýšit investice EU v oblasti vzdělávání a odborné přípravy a jeho dalším uplatňováním lze podpořit inkluzivní iniciativy v oblasti vzdělávání.

5. ZÁVĚRY – CESTA VPŘED

Hospodářská krize zvýraznila vzájemnou závislost ekonomik EU, jakož i velké rozdíly v tom, jak instituce trhu práce a systémy sociálního zabezpečení dokážou na otřesy reagovat. Také potvrdila význam sociální politiky a rozpočtů pro celkovou stabilitu EU. Ačkoli jsou sociální politiky primárně v pravomoci členských států, EU činnosti členských států podporuje a doplňuje.

V současné době se v členských státech uplatňuje rozšířená správa ekonomických záležitostí a zvýšený fiskální dohled. To musí být doplněno lepším dohledem nad politikami v sociální oblasti, který z dlouhodobého hlediska přispěje k řízení krizí, zvládnutí otřesů a zajistí přiměřenou úroveň sociálních investic v celé Evropě. Tyto otázky je třeba řešit i v rámci probíhajících debat o sociálním rozměru HMU.

Balíček týkající se sociálních investic má za cíl dosáhnout toho, aby se politiky členských států více zaměřily na sociální investice v těch oblastech, kde je to zapotřebí, aby se zajistila přiměřenost a udržitelnost sociálních systémů a zároveň se dosáhlo co nejefektivnějšího využívání fondů EU, zejména prostředků ESF. Komise vyzývá členské státy, aby prováděly činnosti a pokyny uvedené v tomto balíčku a měly přitom na paměti tyto tři hlavní osy zásad:

1. Posilování sociálních investic v rámci evropského semestru

- Členské státy se naléhavě vyzývají k tomu, aby posílily zapojení příslušných zúčastněných stran na všech úrovních, zejména sociálních partnerů a organizací občanské společnosti do modernizace sociální politiky v rámci strategie Evropa 2020.
- Členské státy se vyzývají, aby ve svých národních programech reforem zohlednily pokyny stanovené v tomto balíčku týkajícím se sociálních investic, se zvláštním zřetelem k:
 - kladení zvýšeného důrazu na sociální investice v rámci svých sociálních politik, zejména pokud jde o opatření v oblasti péče o děti, vzdělávání, odborné přípravy, aktivních politik na trhu práce, podpory bydlení, rehabilitace a zdravotních služeb,

⁷⁹ Doporučení Rady (2011/C 191/01) o politikách snížení míry předčasného ukončování školní docházky.

⁸⁰ Sdělení Komise – „Erasmus pro všechny: Program EU pro vzdělávání, odbornou přípravu, mládež a sport“, KOM(2011) 787 v konečném znění, 23.11.2011.

- provádění integrovaných strategií aktivního začleňování, včetně vypracování referenčních rozpočtů, rozšíření dosahu dávek a služeb a zjednodušení sociálních systémů např. prostřednictvím přístupu založeného na jediném kontaktním místě a snahou zabránit kumulaci různých dávek.
- Komise se bude zabývat reformou sociální ochrany a ve zvýšené míře bude dbát na to, aby se doporučení pro jednotlivé země i budoucí evropské semestry více zaměřovaly na sociální investice. Komise bude kromě toho podporovat členské státy tím, že bude intenzivně monitorovat výsledky a společně s Evropským statistickým systémem zajistí poskytování lepších a včasnějších statistik⁸¹ týkajících se chudoby a výsledků sociální a zdravotní⁸² politiky.

2. Optimální využívání fondů EU na podporu sociálních investic

- Členské státy se naléhavě vyzývají k tomu, aby náležitě zohlednily rozměr sociálních investic při plánování finančních prostředků EU a zejména prostředků ESF na období 2014–2020. To zahrnuje průzkum inovačních přístupů ve financování a finančním inženýrství, zohlednění získaných zkušeností například s dluhopisy se sociálním dopadem, mikrofinancování a podporou sociálních podniků.
- Komise aktivně podpoří členské státy v programování na základě pokynů obsažených v tomto balíčku a dalších operativních tematických pokynů, např. pokud jde o sociální inovace, deinstitucionalizaci a zdraví.

3. Zefektivnění správy a podávání zpráv

- Členské státy se prostřednictvím příslušných výborů vyzývají k tomu, aby předložily návrhy na posílení sociálního rozměru strategie Evropa 2020, s lepší vazbou na stávající procesy, jako je otevřená metoda koordinace. Návrhy by se měly týkat i podávání rozsáhlejších zpráv o výkonnosti sociálních systémů v jednotlivých členských státech. Komise bude dále vylepšovat nástroje týkající se pokynů a monitorování, přičemž zohlední stávající nástroje řízení v oblasti makroekonomiky, fiskální politiky a politiky zaměstnanosti s cílem řešit a omezit rozdíly týkající se sociálních politik. Součástí tohoto procesu bude referenční porovnávání a monitorování, přičemž se bude vycházet z monitoru výsledků v oblasti sociální ochrany⁸³.
- Komise bude v další reflexi nad těmito otázkami úzce spolupracovat s členskými státy v rámci příslušných složeních Rady, Výboru pro sociální ochranu a dalších příslušných výborů a bude pokračovat v dialogu se všemi příslušnými zúčastněnými subjekty, zejména v rámci každoroční konference Evropské platformy proti chudobě a sociálnímu vyloučení.

⁸¹ Zkvalitnění proces dodávání standardních údajů z šetření SILC, dodávání proměnných o hmotné deprivaci a hodnocení finanční situace ke konci sledovaného roku, zrychlení shromažďování údajů o měsíčních příjmech domácností, pokud možno častěji než jednou ročně, a prozkoumání možnosti vývoje ročního modulu týkajícího se strategií přežití.

⁸² S využitím zdravotních ukazatelů Evropského společenství (ECHI).

⁸³ Dokument Rady 13723/12: Monitor výsledků v oblasti sociální ochrany zobrazuje statisticky významné roční odchylky (sociální trendy, které je třeba sledovat) v klíčových ukazatelech tvořících součást dohodnutého panelu ukazatelů sociální ochrany a podněcuje tematický dohled nad sociálními trendy, které je třeba sledovat.